

National Conference of new research and training
civil engineering, architecture, urbanism
and environment of Iran

دومین کنفرانس ملی یافته‌های نوین پژوهشی و آموزشی عمران، معماری، شهرسازی و محیط زیست ایران

تهران - دانشگاه تهران

۲ شهریور ۱۳۹۶

سنجش کیفیت طراحی فضاهای شهری با رویکرد ارتقاء امنیت شهروندان

(مطالعه موردی: محله نصرت منطقه ۶ شهر تهران)

محمدغفاریان بهرمان^{۱*}، حسین جوانبخت^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد محیط زیست شهری، جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه خوارزمی، تهران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد آمایش سرزمین، جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه خوارزمی، تهران

چکیده

هدف این پژوهش شناسایی مهمترین عناصر ساماندهی فضایی از دیدگاه شهروندان و به ویژه نخبگان محله و چگونگی تامین احساس امنیت شهروندان از طریق طراحی و آرایش فضایی کاربری های زمین شهری است. متغیرهای طراحی و آرایش فضایی شامل: نظارت اجتماعی، خوانایی، روشنایی و نفوذپذیری است. در این پژوهش شاخص‌های مورد مطالعه کیفیت معابر، کنترل برمکان، کیفیت چیدمان کاربری های شهری، کیفیت ساخت و طراحی بنا و دیدگاه ذهنی نسبت به مکان می باشد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات موردنیاز از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. بر اساس شاخص‌ها پرسشنامه تهیه شده و پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، با وارد کردن داده‌ها در محیط نرم‌افزار SPSS از طریق آزمون آلفای کرونباخ میزان پایایی پرسشنامه‌ها، تایید گردیده، و از طریق آزمون فریدمن و کندال و همچنین آزمون تی تک نمونه‌ای به بررسی روابط بین متغیرها پرداخته شده است. یافته‌ها و نتایج حاصل از پژوهش مشخص می‌سازد. مؤلفه‌ی کنترل بر مکان و همچنین ساماندهی کاربری‌های شهری به ترتیب با کسب امتیاز ۴/۵۷ و ۴،۳۷ در آزمون فریدمن از

بالاترین اهمیت برخوردار هستند. همچنین با استناد به دیدگاه شهروندان، می توان با ایجاد کاربری‌های فضایی - عملکردی جهت جذب جمعیت و ترغیب فعالیت‌های اجتماعی، افزایش حضور پلیس و دوربین های نظارتی و ایجاد کاربری های مختلط برای تنوع در فعالیت ها امنیت فضای شهری را ارتقاء بخشید.

واژگان کلیدی: کیفیت طراحی ، امنیت، فضای شهری، منطقه ۶ شهر تهران، محله نصرت

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسائل و نیازهای انسان که در بسیاری از نظریه‌ها و پژوهش‌های برنامه‌ریزی شهری، شهرسازی، معماری، طراحی شهری، جغرافیای شهری، مدیریت شهری، جامعه‌شناسی شهری به آن اشاره شده است، نیاز به امنیت است. امنیت یکی از بارزترین وجوه بالندگی یک جامعه و زمینه‌ساز رشد، توسعه و ثبات آن محسوب می‌گردد. با نگاهی به رشد و گسترش روند شهرنشینی، می‌توان گفت یکی از ضروری ترین اقدامات برنامه ریزی شهری طراحی و آرایش فضایی مطلوب به منظور افزایش امنیت و ایمنی در فضاهای شهری است. ، همان‌گونه که وجود امنیت امری لازم است، احساس امنیت هم به‌اندازه وجود آن حتمی و ضروری است. برای مثال ممکن است در یک جامعه اقدامات امنیتی به‌شدت توسط نهادها و دستگاه‌های انتظامی و پلیسی صورت گیرد، اما افراد احساس امنیت ننمایند.

علاوه بر بزه‌کار و بزه دیده، طراحی مکان و فضای وقوع جرم در ایجاد جرم نقش بسزایی دارد. از این رو طراحی و ساخت فضاهای شهری به منظور پیشگیری از جرائم از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است. همان‌طور که می‌دانیم، مجرمان معمولاً در انتخاب هدف مجرمانه خود، تصمیمی منطقی و عاقلانه گرفته و برای این کار، نوع جرم، زمان، جاذبه‌ها و امکانات مکان را برای ارتکاب عمل مجرمانه در نظر می‌گیرند. از آنجاکه عوامل محیطی باعث ایجاد انگیزه، رغبت، کشش و قصد مجرمانه در فرد می‌شوند، طراحی صحیح کاربری‌ها و آرایش فضایی مناسب آن‌ها جهت پیشگیری از جرم، یکی از راه‌حل‌های ضروری در امر پیشگیری از جرم است. {۱} امنیت از شاخصه‌های کیفی زندگی در شهرهاست. آسیب‌های اجتماعی از مهمترین پیامدهای مختلف ناامنی به شمار می‌رود. در این میان فضاهای بی‌دفاع، به عنوان معضلی کالبدی از جمله فضاهای تعریف نشده و ناامن در جامعه می باشند. فضاهای بی‌دفاع اماکن و فضاهای خوب طراحی نشده هستند که به کسی تعلق ندارند و کسی بر آنها نظارت ندارد. این گونه فضاهای عمومی از دید شهروندان دور هستند و به همین دلیل فضاهای دنج و مطمئنی برای فعالیت‌های